

॥ श्रीयोगेश्वरोविजयतेतराम् ॥

तत्त्वज्ञान विद्यापीठ संचालित
विद्याप्रेमवर्धन परीक्षा

तारीख : २५-०९-२०१६

विचक्षण

गुण : ३०

प्रश्नपत्रिका-१

वेळ : अर्दीच नाम

सूचना : १) उत्तरपत्रिकेवर परीक्षार्थीने आपले नाव, वय, शिक्षण व केंद्र लिहिणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात व मुद्देसूद द्यावीत.

प्रश्न-१ (अ) खालीलपैकी कोणतेही तीन श्लोक पूर्ण करून भावार्थ लिहा : (१२)

- (१) नैनं छिन्दन्ति..... (२) प्रजहाति यदा कामान्.....
(३) ऋषिभिर्बहुधा गीतं..... (४) अधर्मं धर्ममिति.....
(५) काम्यानां कर्मणां न्यासं.....

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (८)

- (१) दुसऱ्या अध्यायात 'ध्यायतो विषयान्पुंसः' पासून बुद्धिनाश पर्यंत सांगितलेले पूर्ण चक्र थोडक्यात वर्णन करा.
(२) तेराव्या अध्यायात वर्णन केलेल्या भगवंताच्या भूमिकेतील 'उपद्रष्टा' ची भूमिका स्पष्ट करा.
(३) अठरावा अध्यायात ध्यानयोगासाठी वर्णन केलेल्या भक्तीच्या सामग्रीचे वर्णन करा.

प्रश्न-२ 'रघुवंशी राजांचे रथ थेट स्वर्गापर्यंत जात असत'

'आनाकरथवर्त्मनाम्'च्या आधारे स्पष्ट करा.

(१०)

किंवा

'शैशवेऽभ्यस्त विद्यानाम्' द्वारा समजावलेली प्राचीन व अर्वाचीन

विशिक्षण प्रवृत्ति समजवा.

Alldual C...

(२)

प्रश्न-३ खालील श्लोक पूर्ण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(१) 'जगन्मातर्मतिस्तव.....' भगवंत भागीदार आहे, त्याचा भाग दिला पाहिजे. समजवा. (६)

(२) 'नाराधितासि....' 'प्रेममय वाणीनेच जग सुखी बनेल' समजवा. (७)

(३) 'मत्समः पातकी नास्ति.....' मानव असून पशुवत् व्यवहार करतो तो पातकी आहे' स्पष्ट करा. (७)

प्रश्न-४ (अ) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रतीकांतील दिव्य भाव समजवा: (१५)

(१) पंचामृत (२) उंबरठापूजन (३) पूजा सामग्री
(४) प्राणोपासना (५) यज्ञ

(ब) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (१०)

(१) करदर्शनाचे महत्त्व सांगून 'न ऋते श्रान्तस्य सख्याय देवाः' समजवा.

(२) स्वस्तिकाच्या रेषा व भुजांचे वर्णन करा.

(३) सप्तपदीचे थोडक्यात महत्त्व सांगून कोणत्याही तीन प्रतिज्ञांचा भावार्थ लिहा.

□□□□□

॥ श्रीयोगेश्वरोविजयतेतराम् ॥

तत्त्वज्ञान विद्यापीठ संचालित
विद्याप्रेमवर्धन परीक्षा

तारीख : २१-०९-२०१९

विचक्षण

गुण : ७५

प्रश्नपत्रिका-१

वेळ : अडीच तास

सूचना : १) उत्तरपत्रिकेवर परीक्षार्थीने आपले नाव, रोल नंबर, शिक्षण व परीक्षा केन्द्र लिहिणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्नांची उत्तरे मुद्देसूद द्यावीत.

३) संस्कृत श्लोक देवनागरी लिपी मध्ये लिहिणे अत्यावश्यक आहे.

प्रश्न-१ (अ) खालीलपैकी कोणतेही तीन श्लोक पूर्ण करून भावार्थ लिहा : (१२)

- १) यतः प्रवृत्तिर्भूतानां... २) कथं भीष्ममहं संख्ये...
३) ध्यानेनात्मनि... ४) त्रैगुण्यविषया वेदा....
५) नष्टो मोहः....

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (८)

- १) भगवंताशी अनुसंधान करण्यासाठी लागणाऱ्या भक्तीच्या सामुग्रीचे वर्णन अठराव्या अध्यायाच्या आधारे करा.
२) भगवंताची 'भर्ता' व 'भोक्ता' या भूमिका स्पष्ट करा.
३) दुसऱ्या अध्यायात देहाची क्षणभंगुरता (अनित्यता) समजावली आहे- स्पष्ट करा. 'वासांसि जीर्णानि....' या श्लोक द्वारा मृत्यूची सरळता समजावली आहे- विवरण करा.

प्रश्न-२ (क) 'यथाविधिहुताग्नीनां...'... सविस्तर समजवा. (५)

(ख) पूजनीय दीदीर्जीनी 'महेर संवर्त' मध्ये वर्णन केलेली युद्धपिपासा समजवा. (तत्त्वज्ञान मासिकाच्या आधारे) (५)

प्रश्न-३ खालील श्लोक पूर्ण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- १) “विधेरज्ञानेन....” भगवंताला प्रसन्न करण्यासाठी शब्द संपत्तीबरोबर हृदयाची संपत्तीही पाहिजे-समजवा (६)
- २) “त्वदनुसरणं....” मला भगवंताच्या वेगाने, बुद्धिने आणि मनाने भगवंताचे अनुसरण करणे शक्य का नाही? भगवंताचे अनुसरण कसे करावे? सविस्तर समजवा (८)
- ३) “पृथिव्यां पुत्रास्ते...” श्लोकात जगन्माते सोबत पुत्राचे गोड भांडण समजवा. (६)

प्रश्न-४ (क) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रतीकांतील दिव्य भाव समजवा: (१५)

१) स्वस्तिक	२) करदर्शन
३) वृक्ष-वनस्पति पूजन	४) पंचायतन पूजा
५) मूर्तीपूजा	

(ख) प्रभुकार्यासाठी उंबरठा ओलांडणे हेच खरे ‘उंबरठा पूजन’ आहे- सविस्तर समजवा. (५)

(ग) एक वाक्यात उत्तरे लिहा: (५)

- (१) यज्ञात ‘यजू’ धातूचे तीन अर्थ आहे. त्यांची नावे लिहा.
- (२) ॐकाराची दोन नावे लिहा.
- (३) भगवान विष्णुंनी चार हातात काय धारण केले आहे? नावे लिहा.
- (४) पंचामृतातील पाच पदार्थांची नावे लिहा.
- (५) पुरुष आणि प्रकृती, उमा आणि महेश, नर व नारी यांच्या संयोगाचे प्रतीक कोण आहे?

□□□□□

॥ श्रीयोगेश्वरोविजयतेतराम् ॥

तत्त्वज्ञान विद्यापीठ संचालित विद्याप्रेमवर्धन परीक्षा

तारीख : ७-१०-२००७

विचक्षण

गुण : ७५

प्रश्नपत्रिका-१

वेळ : अडीच तास

सूचना : १) उत्तरपत्रिकेवर परीक्षार्थीने आपले नाव, वय, शिक्षण व केन्द्र लिहिणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात व मुद्देसूद द्यावीत.

प्रश्न : १ अ) खालील कोणतेही तीन श्लोक पूर्ण करून भावार्थ लिहा : (१२)

१) कथं भीष्ममहं.....

२) प्रजहाति यदा.....

३) ऋषिभिर्बहुधा.....

४) ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता....

५) यतः प्रवृत्तिर्भूतानां.....

ब) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (८)

१) तृप्त अर्जुन शेवटी काय सांगतो? अठराव्या अध्यायाच्या शेवटी गीतेला कोणता सिद्धांत समजावायचा आहे?

२) आत्म्याची अमरता व देहाची क्षुद्रता समजवा.

३) भगवंताच्या 'अनुमन्ता' आणि 'भर्ता' या भूमिका समजवा.

प्रश्न : २ 'रघुकुलाच्या राजांनी आपल्या 'अहं' वर संयमाने साम्राज्य करून दाखवले.' 'आसमुद्रक्षितीशानाम्'च्या आधारे दृष्टांताद्वारे समजवा.

किंवा

भारतीय संस्कृतीने वित्तोपार्जना बरोबरच विनिमयावरही लिहिले आहे.

'त्यागाय संभृतार्थानां'च्या आधारे समजवा.

(१०)

(२)

प्रश्न : ३ खालील श्लोक पूर्ण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- १) 'नाराधितासि विधिना'... 'किं रूक्षचितन....' वाणी आणि विचारांच्या संदर्भात समजवा. (७)
- २) 'जगन्मातर्मतिस्तव....' भगवंताला कशा सेवेची अपेक्षा आहे हे समजवा. (७)
- ३) 'पृथिव्यां पुत्रास्ते'..... 'मदीयोऽयं त्यागः' समजवा. (६)

प्रश्न : ४ अ) खालील कोणत्याही तीन प्रतीकांतील दिव्य भाव समजवा : (१५)

१) स्वस्तिक २) सूर्योपासना ३) पंचामृत ४) देवद्रव्य ५) गोपूजा

ब) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (१०)

- १) 'श्रीफल जीवनातील आंतर सौंदर्याचा महिमा समजावणारे' प्रतीक आहे.' समजवा.
- २) 'निर्गुण निराकारात मन एकाग्र होत नाही.' या वाक्याचा आधारे मूर्तिपूजेच्या आवश्यकतेचे वर्णन करा.
- ३) 'धरित्री माता तर उदारतेचे मूर्तिमंत स्वरूप आहे.' भूमिपूजनाच्या आधारे स्पष्ट करा.

□□□□□

(३)

- ब) 'मय्यर्पित मनोबुद्धि'च्या संदर्भात बुद्धीचे कोणते चार विभाग प्रकाशित करायला हवेत?

अथवा

यश, कीर्तीच्या बाबत 'निर्मम' कसे होता येते? हे समजावून भारताचे स्वातंत्र्य सुद्धा ईशस्पर्शी आहे. हे व्यापक (व्याख्या) करा. (७)

□□□□□

॥ श्रीयोगेश्वरोविजयतेतराम् ॥

तत्त्वज्ञान विद्यापीठ संचालित विद्याप्रेमवर्धन परीक्षा

तारीख : ७-१०-२००७

विचक्षण

गुण : ७५

प्रश्नपत्रिका-२

वेळ : अडीच तास

सूचना : १) उत्तरपत्रिकेवर परीक्षार्थीने आपले नाव, वय, शिक्षण व केन्द्र लिहिणे आवश्यक आहे.

२) प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात व मुद्देसूद द्यावीत.

प्रश्न : १ कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (२१)

- १) 'परल्यां वैद्यनाथं'च्या आधारे सप्तर्षीकडून नवी दृष्टी प्राप्त केल्यावर मार्कंडेयाने केलेला कर्मयोग समजवा.
- २) सुखी जीवनासाठी नरनारायणांनी लोकांना दिलेल्या तीन सिद्धांतांचे वर्णन करा.
- ३) 'हनुमतीश्वराचे दर्शन केल्याशिवाय रामेश्वराचे दर्शन अपूर्ण आहे! असे का म्हणतात?
- ४) देवर्षि नारदांनी केलेल्या मेरु पर्वताच्या श्रेष्ठतेचे वर्णन करा.

प्रश्न : २ कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (२१)

- १) 'वेदव्यासांमध्ये पूर्ण वेदनिष्ठा होती.' - समजवा.
- २) महर्षी याज्ञवल्क्यांच्या गृहस्थाश्रमाचे वर्णन करा.
- ३) कश्यप आणि परशुरामांच्या गुरु-शिष्य संबंधाचे वर्णन करा.
- ४) वसिष्ठ आणि विश्वामित्रांच्या परस्परातील वैरभावाच्या समाप्तीचा परिणाम काय झाला?

प्रश्न : ३ अ) योग्य शब्द भरून रिकाम्या जागा भरा : (४)

- १) वसिष्ठ 'विध्यनुसारीन्' (constitutionalist) होते आणि
----- क्रांतिकारी (revolutionalist) होते.
(व्यास, विश्वामित्र, पराशर)

मागे पहा...

(२)

- २) भारतीय वैश्य काय करू शकतात ते ----- ने दाखवून दिले.
(महर्षि भरद्वाज, महर्षि कश्यप, महर्षि जमदग्नि).
- ३) गाईमध्ये तेहतीस कोटी देवता आहेत हे भावनात्मक विचार
----- यांनी दिले. (भरद्वाज, अत्रि, मनु)
- ४) तीर्थ घेऊन याज्ञवल्क्य ----- राजाकडे गेला.
(रावण, कार्तवीर्य, सुप्रिय)

ब) जोड्या जुळवा :

(४)

अ	ब
वाराणसी	मल्लिकार्जुन
श्रीकर	श्रीभीमाशंकर
पाशुपतास्त्र	श्रीमहाकाल
चंद्रभागा	श्रीविश्वेश्वर

प्रश्न : ४ अ) कोणतेही तीन श्लोक पूर्ण करून पुढे दिलेल्या
शब्दावर टीपा लिहा:

(१८)

श्लोके	शब्द
१) अद्वेष्टा सर्वभूतानां.....	मैत्रः
२) संतुष्टः सततं.....	दृढनिश्चयः
३) अनपेक्षः शुचिः.....	उदासीन
४) तुल्यनिंदा.....	अनिकेतः

ब) 'समदुःखसुख'च्या आधारे 'क्षमी' समजवा.

किंवा

'माणसाच्या जीवनात सात्विक हर्ष उत्पन्न व्हायला हवा.'
'हर्षामर्ष'च्या आधारे समजवा.

(७)

